

Djøfs TechDK Kommission:

Techgiganternes rolle og ansvar i skyggen af konflikt & krise

Med Ruslands invasion af Ukraine og de afledte sanktioner fra Vesten, er der kommet fornyet alvor til spørgsmålene om nationers digitale infrastruktur, om techgiganternes ansvar og politiske interesser, og ikke mindst om techgiganterne nu løfter et længeventet samfundsansvar. Er det fx en god eller dårlig udvikling, når techgiganter sanktioneres stater? Er borgere, nationer og verdenssamfundet blevet for afhængige af techgiganterne, som er private, internationale aktører med primært kommercielle interesser? Og hvad betyder den afhængighed for forskellen på at få sin teknologi fra fx USA eller Kina?

Djøfs TechDK Kommission er før kommet med anbefalinger om overstatslig regulering af techgiganterne og har efterspurgt et større medansvar hos de private aktører. Konflikt og krise er ofte et forstørrelsesglas for de principielle problematikker, som vi som samfund har svært ved at løse. Det er ønskværdigt at vedtage sine principper i fredstid, men kriser rykker ofte vores evne til fx at vedtage ny lovgivning eller handle på tidligere hensigter. I en tid, hvor der er begrænset rum til nuancerede forklaringer, hvor følelser er i spil, og hvor vi som mennesker nemt forfalder til at forstå verden ensidigt i sort og hvid, god og ond, stiller TechDK *nogle* af de svære spørgsmål om tech-giganters ansvar og digital infrastruktur.

Et minipanel med fire medlemmer af Djøfs TechDK Kommission

Efter Ruslands invasion af Ukraine har fire medlemmer fra Djøfs TechDK Kommission uafhængigt af hinanden besvaret spørgsmål om techgiganternes rolle og ansvar i skyggen af konflikt og krise. De udgør et TechDK minipanel. Spørgsmålene er sendt og besvaret på mail i perioden 14. til 18. marts 2022.

Stine Bosse

Formand i Europabevægelsen, bestyrelsesformand i BankNordik, TeleGreenland og NunaOil

Nanna Bonde Thylstrup

Professor CBS v. Kommunikation og Digitale Medier

Rikke Frank Jørgensen

Seniorforsker ved Institut for Menneskerettigheder

Stine Carsten Kendal

Adm. direktør v. Dagbladet Information

Nedslag: Techgiganter med ufattelig magt – brug den klogt, nu og i fremtiden

Minipanelet deler – på tværs af bevæggrunde – holdningen om, at techgiganterne i dag har så meget magt, at de udgør egentlige samfundsaktører og med dét følger ansvar – også i konflikt og krise. Men panelet udtrykker også bekymring for at overlade ansvaret alene til tech-giganterne samt for nogle af de greb, man har gjort i denne konflikt, som principielt udfordrer ytringsfrihed og demokratiske grundprincipper.

“ **Stine Bosse:** Hvis vi nogensinde var i tvivl, så har krigen i Ukraine vist os, hvor vigtig propaganda er for en aggressor. Konflikter er i den grad afhængige af medier. Det bliver tydeligt, at den der ejer fortællingen, vinder sympatien.

Stine Carsten Kendal: Vi bør i demokratiske samfund kunne tåle medier, også når de lyver, og vi skal kunne imødegå propaganda og løgne med research og fakta. Det er farligt, når det er infrastruktur-ejerne, der skal bestemme, hvilke medier, der må udkomme.

Rikke Frank Jørgensen: Information er magt, og en del af krigen er at påvirke gennem krigspropaganda. I og med techgiganterne styrer en stor del af informationsstrømmene har de stor magt, og som andre virksomheder har de et ansvar for ikke at medvirke til menneskerettighedskrænkelser.

Nanna Bonde Thylstrup: Det er godt, at platformene endelig aktivt går ind og blokerer indhold, som længe har været kendt som dybt problematisk. Dog klinger det hult, fordi mange af de selv samme platforme har været arnesteder for netop spredning af hadefuldt indhold.

Analyse ved Rikke Frank Jørgensen ☎ 91325747

Seniorforsker ved Institut for Menneskerettigheder med udbredt kendskab til faldgruber mellem teknologi og menneskeret - medstifter af European Digital Rights

Hvordan mener du, techgiganterne bør agere ifm. større samfundskonflikter, som fx Ruslands invasion af Ukraine? Og hvori ligger dilemmaer og udfordringer set fra techgiganternes perspektiv?

De større samfundskonflikter virker som et forstørrelsesglas for de udfordringer med techgiganterne, vi allerede kender. De agerer i vid udstrækning på baggrund af egne spilleregler for, hvad man kan og ikke kan på platformene. Det er uigennemskueligt, og der mangler et fælles regelgrundlag, som er demokratisk fastsat.

Som det er nu, er det platformene, der fastlægger, hvad der er sandt og usandt, hvad der skal censureres, og hvad der skal spredes. I en krigssituation spidser det endnu mere til, fordi en del af krigen også udspiller sig på sociale medier. Information er magt, og en del af krigen er at påvirke gennem krigspropaganda. I og med techgiganterne styrer en stor del af informationsstrømmene, har de stor magt, og som andre virksomheder har de et ansvar for ikke at medvirke til menneskerettighedskrænkelser.

Er vi blevet for afhængige af private aktører?

Udfordringen med techgiganterne er, at de kontrollerer de platforme, hvor en stor del af det offentlige liv udspiller sig. Det giver dem en unik mulighed for at indsamle omfattende data og for at påvirke den enkelte. De har stor betydning for rettigheder som ytringsfrihed, informationsfrihed, forsamlingsfrihed og ret til privatliv samtidig med, at vi først nu begynder at regulere deres indvirkning på rettigheder, særligt gennem nye EU-lovforslag.

Platformene er ikke neutrale rum for offentlig debat, nyheder og informationssøgning, men er markedsførings- og profileringsvirksomheder, der er designet til at optimere dataindsamling om deres brugere. Deres forretningsmodel er ikke at levere nyheder eller at være en virtuel rådhusplads, men at samle så mange oplysninger som muligt, da det er gennem disse data, at de tjener penge.

Kan og bør man undgå, at techgiganterne selv skal tage stilling til, hvordan de skal forholde sig ifm. fx konflikter eller andre beslutninger med betydning for samfundet? Hvis ja, hvordan?

Så længe vi ikke har noget mere bindende regulering på området er rettesnoeren FN's retningslinjer for menneskerettigheder og erhverv. Ifølge retningslinjerne, som alle techgiganterne bakker op om, skal virksomheder demonstrere, at de respekterer menneskerettigheder i deres praksis. Dette kræver risikoanalyse, og det kræver åbenhed og transparens, så man faktisk kan vurdere deres aktiviteter. Som det er nu, er det meget svært at vurdere deres beslutninger, og den risikoanalyse, der ligger bag, fordi der er alt for lidt transparens om deres beslutninger. Kravene skærpes under større samfundsmæssige konflikter, krig, valg, mv., fordi rettigheder er under voldsomt pres.

Analyse ved Nanna Bonde Thylstrup ☎ 26818153

Professor CBS v. Kommunikation og Digitale Medier og særligt beskæftiget med digitaliseringens betydning for infrastruktur samt forfatter til bogen: The Politics of Mass Digitization

Hvordan mener du, techgiganterne bør agere ifm. større samfundskonflikter, som fx Ruslands invasion af Ukraine? Og hvori ligger dilemmaer og udfordringer set fra techgiganternes perspektiv?

Techgiganterne er samfundsaktører, og det er i særdeleshed blevet sat på spidsen under en række begivenheder, også før Ruslands invasion af Ukraine. Eksempelvis under det amerikanske præsidentvalg med Twitters blokering af Trump samt Facebooks stillingtagen til politiske annoncer.

Dilemmaerne har eksisteret så længe, at techgiganterne har kurateret data og kommunikation – og det vil sige altid. Dog har de tidligere kunne gøre det relativt diskret og haft held til at fremstå 'apolitiske' eller i hvert fald 'neutrale'. Den position har i stigende grad været svær at bibeholde – særligt i takt med, at platformene har udviklet sig fra "sociale medieplatforme" til reelle infrastrukturer, hvor de er blevet underlagt et politisk pres for at ændre deres juridiske og politiske forpligtelser på globalt plan.

Er vi blevet for afhængige af private aktører?

Ja, jeg mener i høj grad, at vi er for afhængige af techgiganterne. Det er absurd – men forståeligt – at de bruges så aktivt til for eksempel vital politisk kommunikation og som et uundværligt ben i nyhedsbranchen. Men der er også tegn på, at både organisationer og offentlige instanser i stigende grad forsøger at opbygge egne kompetencer. Det nye PIN, *Personalized Intelligence in News*-projekt hos JP/Pol er et godt eksempel på dette. Her ser vi et forsøg fra nyhedsbranchen på at løsrive sig fra Google Analytics og i stedet opbygge egne kompetencer indenfor maskinlæring. Men på det infrastrukturelle niveau er det overvældende at tænke på, hvor afhængige danske industrier og den offentlige sektor for eksempel er af Amazon (AWS).

Kan og bør man undgå, at techgiganterne selv skal tage stilling til, hvordan de skal forholde sig ifm. fx konflikter eller andre beslutninger med betydning for samfundet? Hvis ja, hvordan?

Det er godt, at platformene endelig aktivt går ind og blokerer indhold, som længe har været kendt som dybt problematisk. Dog klinger det hult, fordi mange af de selvsamme platforme har været arnesteder for netop spredning af hadefuldt indhold. Et par af dem, har endda baseret deres forretningsmodel på netop de mekanismer, som det nu blokerede indhold har opereret med: forargelse, splittelse og had.

Jeg tvivler på, om de har held til at leve op til deres ambitioner, bl.a. fordi det kræver et enormt arbejde at "rydde op", og dette arbejde kan ikke udliciteres til "kunstig intelligens". Det har vi set igen og igen hos Facebook. Så hvis jeg skal komme med én henstilling, er det, at techgiganterne bør ansætte og træne det antal mennesker, som det reelt kræver at udføre den type ansvarlige arbejde, der nu lægges op til, og de skal ansættes under vilkår, som er menneskelige. Det er vigtigt, da sager har vist, at content moderators arbejder under frygtelige vilkår. Men tilgangen vil i mange tilfælde være stik mod deres forretningsmodel.

Analyse ved Stine Bosse, formand Djøfs TechDK Kommission 📞 21232425

Formand i Europabevægelsen og PlanBørnefonden, bestyrelsesmedlem i Allianz, bestyrelsesformand i BankNordik, TeleGreenland og NunaOil og tidligere CEO i Tryk

Hvordan mener du, techgiganterne bør agere ifm. større samfundskonflikter, som fx Ruslands invasion af Ukraine? Og hvori ligger dilemmaer og udfordringer set fra techgiganternes perspektiv?

De store techgiganter har ofte selv efterlyst retningslinjer for deres adfærd. Det er svært. Rusland illustrerer netop nu hvorfor. Men når man afvejer alle argumenter for og imod, så bør vi betragte de store sociale platforme som publicister, altså udgivere, og dermed følger et ansvar. Før medielovgivningen var også trykte og elektroniske medier "frie" til at skrive og sige, hvad som helst – uanset om det havde grund i virkeligheden.

Det absurde er, at russerne stadig oversvømmer Twitter, Facebook og Instagram med trolde, der producerer falske nyheder og forsøger at dreje tråde, eller skabe egne falske billeder af situationen. Det slipper de meget dårligt fra, for nu er trolde ude af æsken. Men vi skal huske, at de har levet længe i bedste velgående, og har været med til at destabilisere Europa og Vesten. Brexit er det mest åbenlyse eksempel på, hvordan penge fra Rusland, stod bag de store falske kampagner via Cambridge Analytica og Facebook. Mange i UK åd det råt, for der var ikke anden information tilgængelig for dem.

Er vi blevet for afhængige af private aktører?

Hvis vi nogensinde var i tvivl, så har krigen i Ukraine vist os, hvor vigtig propaganda er for en aggressor, og denne propaganda kan udfolde sig på tech-giganternes platforme. Putin er ikke i tvivl, mennesker skal ikke selv kunne tage stilling, al information skal handle om én sandhed. Helt grotesk bliver det, når en journalist på den eneste TV-kanal stiller sig frem med protestskilte og opråb. Alle SoMe og internationale medier er lukket nu, og russerne får tygget kost i deres nyhedsfeed. Konflikter er i den grad afhængige af medier. Det bliver tydeligt, at den der ejer fortællingen, vinder sympatien.

Kan og bør man undgå, at techgiganterne selv skal tage stilling til, hvordan de skal forholde sig ifm. fx konflikter eller andre beslutninger med betydning for samfundet? Hvis ja, hvordan?

Vi så det og ser det også under pandemien. Mennesker, der har kikket i kaffegrumsset og set, at vacciner er farlige, sidestilles med professorer, der faktisk ved alt om virus. The Beauty of the Beast: På SoMe er vi alle lige. Men hov passer det? Nej. For penge og magt spiller med. Som vi så det med Brexit. Store indflydelsesrige virksomheder og politikere eller deres partier, kan købe dig! Din opmærksomhed, dine meninger og ja, din opbakning. Det sker gennem algoritmer og helt uden, at du opdager det. Så længe det er demokrater og mange af dem, der konkurrerer om dig, så er der i princippet fred og ingen fare. Men sådan er verden ikke.

Derfor kommer vores politikere i den frie verden ikke udenom tidens store dilemma: kan man bevare friheden til at ytre sig uden at regulere "magten", og kan man bevare friheden til at ytre sig og regulere "magten". Jeg er sikker på, at vi kommer til at se regulering, og at det er en nødvendig udvikling. Som da politikere begyndte at regulere finanssektoren (den kunne ikke lide det), eller som da pressen fik en lov.

Analyse ved Stine Carsten Kendal ☎ 28802559

Adm. direktør v. Dagbladet Information, med dybdegående viden om medieudvikling og tidligere analytiker, journalist, rådgiver og direktør i medie-, og rådgivningsvirksomheder og tænketanke

Hvordan mener du, techgiganterne bør agere ifm. større samfundskonflikter, som fx Ruslands invasion af Ukraine? Og hvori ligger dilemmaer og udfordringer set fra techgiganternes perspektiv?

Fordi den internationale ret ikke er fulgt med den teknologiske udvikling, står vi nu med nye svære spørgsmål, hvor det internationale samfund og tech-giganterne på meget kort tid skal træffe store beslutninger, der kan afgøre liv og død. Det er derfor, det er en god ide, at regeringer samarbejder på tværs og forbereder sig på kriser, *inden* de sker. Det er også svært! For nye fælles regler skal basere sig på grundlæggende principper om ytringsfrihed, retsstatslige grundregler, inkl. forudsigelighed og mulighed for at prøve afgørelser, og samtidig beskytte andre menneskerettigheder.

Derfor kan jeg godt forstå, at tech-virksomhederne lige nu efter en pludselig angrebskrig i strid med alle internationale konventioner river i nogle værktøjer for ikke at blive anklaget for at deltage i folkemord. Men vi burde som samfund have sat de retningslinjer op, så det ikke er op til den enkelte virksomhed at vurdere om deres tjenester udgør en risiko for civile.

Er vi blevet for afhængige af private aktører?

Det er klart, at vi ikke har tænkt til ende, hvad det betyder, at vores lokation kan deles af en privat virksomhed med en fremmed magt, der vil skyde på os. Eller rigtigt mange andre dele af den nye digitale infrastruktur. Og de virksomheder, der tilbyder tjenesterne, har heller ikke været interesserede i eller tvunget til at tænke på, hvad deres tjenester kan bruges til. Det bliver vi nødt til at tvinge os selv og dem til nu.

Kan og bør man undgå, at techgiganterne selv skal tage stilling til, hvordan de skal forholde sig ifm. fx konflikter eller andre beslutninger med betydning for samfundet? Hvis ja, hvordan?

Vi har brug for international og national regulering, så det ikke er private virksomheder, der i lukkede rum beslutter, hvordan de skal sætte information i stå eller i gang i en konflikt. Vi har brug for stærke institutioner, der kan vejlede virksomhederne, og sanktioner, hvis de ikke overholder reglerne.

Lige nu bør det fx. ikke være op til tech-giganterne, om russiske medier skal kunne udkomme eller skal lukkes ned, når det er deres infrastrukturer, der er den egentlige adgang til at udkomme globalt. Vi bør i demokratiske samfund kunne tåle medier, også når de lyver, og vi skal kunne imødegå propaganda og løgne med research og fakta. Det er farligt, når det er infrastruktur-ejerne, der skal bestemme, hvilke medier, der må udkomme. Der skal vi sætte ytringsfriheden som værdi meget højt. Det er også en glidebane, hvor vi risikerer, at mange flere stemmer bliver lukket ned fremover. Endelig åbner vi helt unødvendigt for kritik fra autokratier som Rusland, når vi lukker deres medier – og de får frit løb til at lukke ned for vores medier. Vi skal styrke vores demokratier og vores egne medier, ikke lukke ned for andres.

Bag om panelet

- > Minipanelet består af 4 af Djøfs TechDK Kommissions 26 medlemmer, som med forskellig erfaring og viden på tværs af samfundsemner udgør en samling af samfundseksperter, som er beskæftiget direkte eller indirekte med teknologi.
- > Panelisterne har svaret på 3 åbne spørgsmål i perioden 14.-18. marts 2022.
- > Kontakt til interview rettes direkte til panelisterne.
- > Kontakt vedr. TechDK bedes rettet til Astrid Gufler, politisk chefrådgiver, mail: agu@djofef.dk, tlf.: 28 75 47 84.

Vi spurgte panelet:

TechDK har tidligere efterspurgt større medansvar fra internationale techgiganter, fx for nedtagning af misinformation og begrænsning af overvågning, bl.a. med fokus på tracking og datasamkørsel. Ifm. Ruslands invasion af Ukraine har eksempelvis Google slukket for live-trafik-funktionen baseret på lokationsdata i hele Ukraine, så russerne ikke kan følge Ukraines bevægelser og forsamlinger; Meta (tidligere Facebook), Google (der ejer YouTube) og Tiktok har begrænset adgangen til de russiske statsmedier Sputnik og Russia Today via deres platforme¹; og sociale medieplatforme som Twitter og Facebook har nedtaget eller blokeret kampagner og grupper, de har vurderet som pro-russisk/anti-ukrainsk misinformation².

a) Hvordan mener du, techgiganterne bør agere ifm. større samfundskonflikter, som fx Ruslands invasion af Ukraine? Og hvori ligger dilemmaerne og udfordringerne set fra techgiganternes perspektiv?

Techgiganternes produkter og services – fra internet og enheder til søgemaskiner, lokationsdata og sociale medier - udgør en moderne infrastruktur, som er mindre reguleret (og sjældent overstatsligt) end andre typer infrastruktur. Det giver techgiganterne en stor indflydelse og mulighed for at påvirke menneskers adfærd og adgange via deres produkter.

b) Er vi blevet for afhængige af private aktører?

c) Kan og bør man undgå, at techgiganterne selv skal tage stilling til, hvordan de skal forholde sig ifm. fx konflikter eller andre beslutninger med betydning for samfundet? Hvis ja, hvordan?

---

¹ <https://www.dr.dk/nyheder/udland/russere-kan-ikke-laengere-bruge-google-maps-til-se-hvor-der-staar-mange-ukrainere>

² <https://www.nbcnews.com/tech/internet/facebook-twitter-remove-disinformation-accounts-targeting-ukrainians-rcna17880>